

Василь Лагутін

МОНОПОЛІЯ ТА КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Розглянуто політико-економічні підходи до причин і наслідків розвитку конкуренції та монополізму на ринку. Проаналізовано проблему змісту та пріоритетних напрямів реалізації антимонопольної і конкурентної політики держави. Виділено складний комплекс форм конкуренції і монополії в умовах сучасного ринкового господарства.

Ключові слова: конкуренція, монополія, антимонопольна політика, конкурентна політика.

JEL: B400, D410, L120, L400.

Будь-яке політико-економічне дослідження ґрунтується на певних теоретико-методологічних принципах, серед яких найважливішими є: фундаментальність дослідження; розгляд глибинних соціально-економічних процесів на основі виділення причинно-наслідкових зв'язків, на відміну від поверхових або функціональних зв'язків; наявність ґрунтового філософського базису, що передбачає єдність онтологічного, гносеологічного, аксіологічного і праксеологічного підходів; розуміння сутності, змісту та форми досліджуваних процесів та явищ; врахування тенденцій і закономірностей розвитку громадянського суспільства та його економічної системи; здійснення об'єктивного аналізу об'єктивної дійсності, коли предметною сферою дослідження стають реально існуючі економічні відносини; виділення вартості як основоположної категорії дослідження; аналіз комплексу інтересів суб'єктів економічних відносин в контексті їх системної єдності та суперечностей; обов'язковість "виходу" в прикладній сфері на проблеми формування, реалізації та вдосконалення економічної політики держави; можливість застосування отриманих наукових висновків та результатів у дослідженнях конкретних економічних наук. Використаємо ці принципи для політико-економічного аналізу проблем монополії, конкуренції та конкурентної політики.

Конкуренція історично увійшла в економічну науку із буденної свідомості й побутової мови, і протягом тривалого часу це поняття відображало лише суперництво (змагання двох або більше суб'єктів). Монополія при цьому розглядалася не як різновид структури ринку, а як його заперечення. Аж до кінця XIX століття питання про точне визначення конкуренції і монополії не було у числі важливих для економічної науки. Традиційні погляди на конкуренцію як "невидиму руку" (за А.Смітом), яка здатна забезпечувати ефективність за В.Парето, сьогодні не можна визнати достатньою мірою коректними. Така конкурентна модель ринку є надмірно іде-

Лагутін Василь Дмитрович (Lagutin_vd@mail.ru), д-р екон. наук; проф.; завідувач кафедри економічної теорії та конкурентної політики Київського національного торговельно-економічного університету.

альною. Це ж стосується відомих методів послідовного наближення (tatonnement) до ефективної рівноваги Л.Вальраса та спонтанного ринкового порядку (catallaxy) Ф.Гаяка як механізмів функціонування ринкового господарства.

У кінці XIX – на початку XX століття розвиток великомасштабного виробництва прискорив процеси концентрації капіталу і виробництва, що призвело до суттєвого розширення поля діяльності монополій та істотного посилення значущості монополізму на противагу конкуренції.

Маржиналістська економічна теорія у цих умовах висунула методологічну ідею про оцінку рівня монопольної влади шляхом порівняння ціни й граничних витрат. Вважалося, що монополісти, підтримуючи постійний дефіцит продуктів на ринку, продають свої товари дорожче природної ціни (яка повинна відповідати граничним витратам) і піднімають свої доходи значно вище їх природної норми, тобто встановлюють монопольну ціну і отримують монопольний прибуток. При цьому йшлося не про окремий випадок, а про загальне правило, що діє протягом тривалого часу.

Щодо марксистської політичної економії, яка в цей період переживала свій розквіт, то її оцінка монополії, яка нібито істотно гальмує науково-технічний прогрес і економічний розвиток в цілому (монополістичний капіталізм як загниваючий і паразитичний), виявилася перебільшеною. І справа тут не тільки в тому, що державне антимонопольне регулювання (насамперед, антитрестівське законодавство в США, починаючи з акта Дж.Шермана 1890 року) неочікувано показало високу ефективність. Сам внутрішній ринково-конкурентний механізм в умовах прискорення технологічної революції та інноваційних змін об'єктивно сприяв швидким трансформаціям ринкових структур, в результаті чого монопольна влада на ринку обмежувалась певним часовим проміжком, тобто не могла діяти протягом тривалого часу. Першим цю закономірність підмітив і теоретично обґрунтував Й.Шумпетер.

Й.Шумпетер вважав, що оскільки підприємці, які інвестують в інноваційні технології, нові товари та послуги, несуть значні ризики, вони у разі досягнення успіху повинні отримувати додаткові прибутки від інновацій, тобто тимчасову монопольну ренту від отриманої позиції лідера в конкурентній боротьбі на ринку. Для динамічних галузей та за умов чесної конкуренції така монополія існуватиме лише впродовж короткострокового періоду, поки у наявних чи потенційних конкурентів не з'явиться можливість забезпечити технічно досконаліший, якісніший товар (послугу). "Навіть якщо єдиною метою виробника є можливість встановлювати монопольні ціни, – пише Й. Шумпетер, – наявність удосконалених способів виробництва і кращого управлінського апарату зсовує оптимальну для монополіста ціну в бік конкурентної ціни" (Шумпетер, 1995. С. 147). Отже, в умовах інноваційної економіки існують лише тимчасові монополії, які не наносять шкоди інтересам споживачів, а їх монопольний прибуток є рентою за ризики інноваційного інвестування.

Принципово важливим для еволюції теорії конкуренції і монополії стало розроблення концепції недосконалої конкуренції. У 1933 році майже одночасно вийшли дві видатні наукові праці: Е.Чемберліна "Теорія монополістичної конкуренції (Реорієнтація теорії вартості)" і Дж.Робінсон "Економічна теорія недосконалої конкуренції".

Дж.Робінсон довела, що монопольна ціна не є максимально можливою на ринку, а в деяких випадках випуск продукції за умов монополії може перевищити випуск при конкуренції (Робінсон, 1986. С. 250–251).

Е.Чемберлін є засновником теорії монополістичної конкуренції, яка пов'язана із диференціацією продукції. Е.Чемберлін звернув увагу на те, що диференціація товару призводить до ситуації, коли замість єдиного ринку складається мережа частково відокремлених ринків. Основна ідея, яка була покладена в основу теорії монополістичної конкуренції, полягає у розумінні сучасного ринку з диференційованим продуктом як конкуренції між монополістами, кожен з яких має ринкову владу над частиною споживачів. При переході від стандартної до диференційованої продукції на ринках спостерігається тенденція до зменшення значення ціни як показника умов, за якими здійснюється ринковий товарооборот.

Вже в середині ХХ століття основні товарні ринки в розвинених країнах характеризувались не наявністю монопольної влади, а функціонуванням олігополій. Теорія олігополії, починаючи з А.Курно, відійшла від обмеженого трактування ринкової структури лише з позицій одного (монополія) чи багатьох (досконала конкуренція) учасників. На перший план вийшли не питання кількості ринкових суб'єктів (покупців і продавців) та масштабів їх діяльності (розміру фірм), а інші фактори. І в цьому плані значно розширилися аналітичні можливості інституціональної теорії. За влучним висловом Е.Мейсона: "Теорія олігополії була вдало описана як вхідний квиток в інституціональну економічну теорію" (2003. С. 19). Там, де діють олігополії, завжди в тій чи іншій формі виникають інституційні проблеми: опортуністична поведінка, ефективність вертикальних і горизонтальних контрактів, обмежена раціональність, трансакційні витрати тощо.

У кінці ХХ століття найважливіші теоретичні проблеми дослідження конкуренції і монополії пов'язуються із бар'єрами входу і виходу на ринок, диференціацією продукції, ціновою дискримінацією, станом інформації на ринку та її розподілом між ринковими суб'єктами. Безумовно, політико-економічне дослідження також повинно враховувати ці проблеми. Хоча для політичної економії більш важливими питаннями є, наприклад, поведінка суб'єктів ринку – змова, кооперація, об'єднання в монополію та механізм реалізації їх економічних інтересів в кожному із цих випадків. Очевидно, що олігополії і картельні змови вводять досить суттєві обмеження на поведінку ринкових суб'єктів.

У цьому зв'язку постає проблема можливого поєднання політико-економічного і мікроекономічного дослідження конкуренції і монополії. Сучасна політична економія не може ігнорувати важливі досягнення мікроекономічної науки. Хоча, розуміється, дослідження специфічних політико-економічних проблем загальними інструментами мікроекономічної неокласики неможливо.

Порівняльний аналіз теоретико-методологічних можливостей політичної економії та мікроекономіки стикається з тими труднощами, що сама політична економія не має сьогодні чітко окресленого системного викладення теоретичних здобутків і напрацювань. По суті, після "Капіталу" К.Маркса політична економія так і не знайшла іншої більш-менш системної і повної форми наукового відображення своїх досягнень. Водночас мікроекономічна наука активно і успішно розвивалася на базі численних емпіричних досліджень, моделювання ринкових процесів і поступового теоретичного узагальнення і систематизації емпіричних напрацювань. Така форма викладання результатів наукових досліджень виявилася досить ефективною. На жаль, вітчизняні економісти так і не долучились до цих перспективних форм розвитку мікроекономічної науки. Рівень мікроекономічної теорії в Україні сьогодні є досить низьким.

У політичній економії основний акцент робиться на діях суспільних суб'єктів і суспільній обґрунтованості їх потреб та інтересів, тоді як мікроекономіка робить наголос на індивідуальному виборі, ринкових діях індивідів. Неможливо зрозуміти сутність конкуренції та монополізму поза ринковими відносинами між окремими суб'єктами підприємництва. Навпаки, дослідження конкуренції і монополії на рівні системи виробничих відносин між суспільними суб'єктами – тим більше, коли акцент робиться на сфері виробництва, а не ринкового обміну – істотно ускладнюється.

Очевидно, що доповнення політико-економічного дослідження використання елементів мікроекономічного аналізу є перспективним у контексті поглиблення предметної сфери, хоча й воно стикається із великими труднощами. У цьому плані цікавою є думка Д.Норта про можливість синтезу неокласичної мікроекономіки й інституціоналізму: "Сила мікроекономічної теорії, – пише вчений, – у тому, що вона виходить із висновків про індивідуальну людську поведінку... Інститути створюються людьми. Люди розвивають і змінюють інститути; тому наша теорія має починатися з індивіда. Водночас обмеження, які накладаються інститутами на людський вибір, справляють вплив на самого індивіда. Поєднання індивідуального вибору з обмеженнями, які накладаються інститутами, є важливим кроком у бік інтегрального соціального аналізу" (Норт, 1997. С. 20).

У процесі дослідження конкуренції і монополії мікроекономіка аналізує конкуренцію, олігополію та монополію як невід'ємні частини структури ринку. При цьому мікроекономічні умови ринку в сукупності з його розміром визначають ті чи інші ринкові структури, схильні або до концентрації, або – конкурентності. Щодо політичної економії, то без її фундаментальних підходів неможливий аналіз поведінки ринкових суб'єктів у контексті реалізації їхніх прав власності, наявності та ступеня їх ринкової влади, впливу цієї влади на величину і динаміку вартості. Синтез цих підходів дозволяє комплексно зрозуміти проблему ефективності та результативності ринку з позицій доходу (прибутку) продавців, задоволеності потреб та інтересів споживачів, величини ринкової вартості підприємств (фірм).

На рис. 1 схематично відображено співвідношення політико-економічних категорій "конкуренція" і "монополія" (тип структури ринку), або "монополізм" (процес розвитку ринкової влади). При цьому монополізм закономірно виводиться із такого об'єктивного явища, як "провали" (недоліки) ринку.

Вартість як основоположна категорія ринкового господарства формується, розвивається і трансформується (говорячи словами Е.Чемберліна, "реорієнтується") під впливом як конкуренції, так і монополізму. У цій статті не ставиться мета вивчити сутність такої складної політико-економічної категорії як "вартість". Це – предмет окремого широкоформатного дослідження. Мабуть, найуспішнішим за останні роки аналізом проблеми вартості була монографія А.Гриценка "Розвиток форм обміну, власності і грошей" (Гриценко, 2005).

Зміст поняття вартості трансформується послідовно разом із ускладненням взаємозв'язків між конкуренцією та монополізмом. Первісна природність вартості у контексті затрат праці, а у К.Маркса – суспільно необхідних затрат праці, спиралась на нескладність ринкових явищ початку і середини XIX століття. Наступне ускладнення ринкової, в тому числі і конкурентної, взаємодії суб'єктів ускладнювало (трансформувало) економічний зміст категорії "вартість". Подібна трансформація поняття вартості вимагала від економістів більш глибокого підходу до її вивчення. І тут на першому плані вже виявилися не інтереси товаровиробників (у контексті

затрат праці), а інтереси споживачів (у контексті корисності, а точніше – граничної корисності товару).

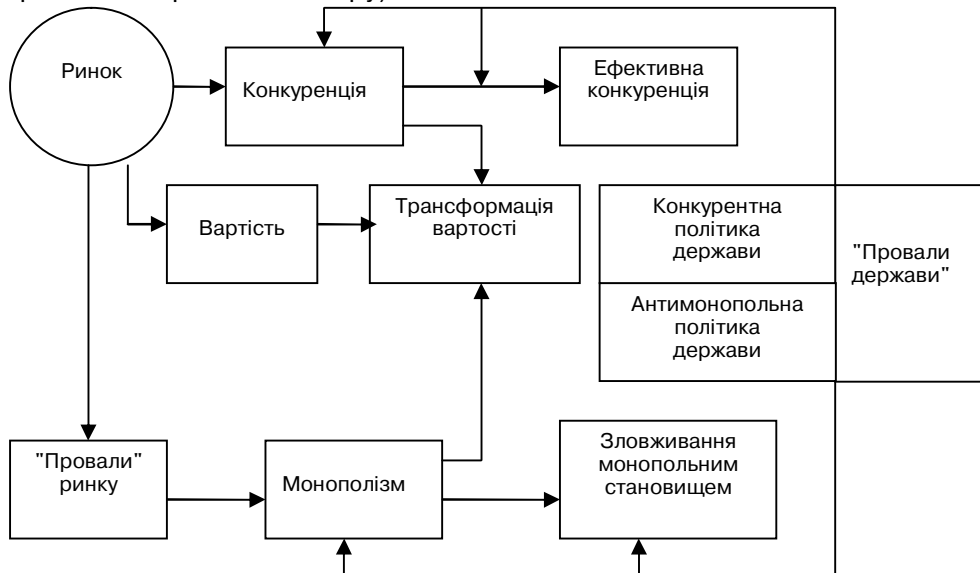

Рисунок 1. Політико-економічний аспект співвідношення між категоріями "конкуренція" і "монополізм"

Джерело: складено автором.

З точки зору інтересів громадянського суспільства і правової держави дедалі більш очевидним ставав той факт, що обмежуватися повинен не сам монополізм, а зловживання монополієм. Монополізм, тобто наявність чи досягнення ринкової влади одним або обмеженим колом суб'єктів господарювання, може виникати завдяки об'єктивним економічним умовам (вдосконаленню технологій, організаційним нововведенням, маркетинговим і логістичним інноваціям) і сам по собі не є протизаконним явищем. Великі компанії, які володіли монополією, в багатьох країнах реально виступали двигунами економічного зростання.

Для вітчизняних компаній, які працюють у високотехнологічних сферах промислового виробництва, наявність конкуренції на внутрішньому ринку не має особливого значення. Вирішальну роль для успішної реалізації (продажу) їх продукції мають конкурентні переваги на світовому ринку, де панує жорстка конкуренція. Тенденція до концентрації промислового виробництва спостерігається в усьому світі. Йдеться про створення великих вітчизняних вертикально інтегрованих корпорацій, як приватних, так і державних, які можуть серйозно зарекомендувати себе на зовнішніх ринках.

Проблема ефективності ринку безпосередньо пов'язана із ефективністю конкуренції. "Видима рука" держави повинна створити необхідні передумови для ефективної конкуренції, яка дасть можливість оптимально розподіляти виробничі ресурси між ринковими суб'єктами. У цьому контексті розробляється і реалізується конкурентна політика держави. Однак поряд із конкурентною політикою держава активно використовує й інструменти антимонопольної політики. Об'єктивне існування неконкурентних ринків, наявність ринкової влади у виробників і продавців ресурсів, асиметричність (спотворення) ринкової інформації істотно актуалізують роль і значення державної антимонопольної політики.

Серед форм зловживання монополієм особливо небезпечними є картельні змови в їх горизонтальній і вертикальній підформах. Картелі стають одним із головних об'єктів реалізації сучасної антимонополісної політики. Картельні змови обумовлюють існування домінуючого становища на ринку тих суб'єктів господарювання, які є членами картелю (Андреященко, Заздравных, 2014). Можна виділити принаймні три умови більш-менш тривалого функціонування картелю: кожен член картелю повинен мати можливість знати, що інші його учасники будуть дотримуватися такої самої поведінкової стратегії; для всіх членів картелю має існувати стимул не ухилитися від спільної ринкової стратегії, тобто повинен діяти механізм внутрішньокартельного покарання за недотримання відповідної поведінки; можлива реакція наявних та майбутніх конкурентів, а так само й споживачів, не повинна ставити під загрозу результати, очікувані від діяльності картелю.

Картель закономірно є вкрай нестійким організаційно-інституційним утворенням унаслідок наявності постійних суперечностей між його учасниками. Л.Телсер відзначає у цьому зв'язку: "Кожний член картелю хоче, щоб інші його члени твердо дотримувались умов договору картелю, але сам має вагомні мотиви для порушення цих умов у власних інтересах" (2003. С. 264–265).

У ході реалізації антимонополісної державної політики об'єктивно проявляються "провали" (недоліки) держави. Особливо суперечливим є антимонополісне регулювання. Д.Арментано пише: "Антимонополісне регулювання (особливо у випадках, спрямованих проти приватних компаній) часто-густо використовувалось і використовується як своєрідний юридичний "кийок", за допомогою якого можна не допустити суперництва і захистити ринкову структуру, що сформувалась, від конкуренції" (2005. С. 18).

Державна конкурентна і антимонополісна політика функціонально є мультисуб'єктною, оскільки її окремі завдання вирішуються різними органами державної влади, що об'єктивно зумовлює міжсуб'єктні суперечності. Ці суперечності проявляються в процесі реалізації функції державної політики – моніторингу конкурентних відносин на товарних ринках, пошуку форм підтримки розвитку економічної конкуренції, контролю за дотриманням правил і норм конкурентної поведінки суб'єктів господарювання, заборони припинення проявів монополізму, попередження порушень антимонополісного законодавства та ін.

У таблиці відображено змістовні порівняльні характеристики конкурентної та антимонополісної політики держави.

	Конкурентна політика	Антимонополісна політика
<i>Необхідність</i>	Слабкість конкуренції, неефективна конкуренція	Монополізм, зловживання монополієм становленням
<i>Суб'єкти</i>	Держава, антимонополісне відомство	Держава, антимонополісне відомство, комісії з регулювання природних монополій
<i>Об'єкт</i>	Конкуренція на ринку	Монополізм на ринку
<i>Напрями реалізації</i>	Розвиток конкуренції, захист конкуренції	Боротьба із зловживанням монополієм і картельними змовами
<i>Кінцева мета</i>	Забезпечення ефективної конкуренції	Недопущення монополістичних зловживань

Джерело: складено автором.

С.Авдашева і А.Шастітко вважають, що антимонополісна політика – це захисна складова конкурентної політики, спрямована на забезпечення конкуренції методами контролю рівня концентрації ринку, запобігання або припинення зловживань домінуючим становищем на ринку, що обмежує конкуренцію (2010. С. 7).

По суті, неможливо оцінити рівень монополізму на рівні всього суспільного виробництва (національного ринку). Навпаки, аналіз на рівні товарних ринків (з точки зору структурного монополізму) має значно більші перспективи (рис. 2). У цьому випадку йдеться про формування належної мікроекономічної аналітики за видами товарів і послуг. Щодо макроекономічного аналізу монополізму на рівні всього суспільного виробництва, то він нерідко перекидає різноманітність конкурентних характеристик. Навіть на рівні галузевих ринків (коли продукція класифікується згідно з видами економічної діяльності) виникають труднощі із узагальненням отриманих результатів, насамперед, на рівні структурного змісту монополізму. Інша справа – інституційна форма монополізму, однак, як і будь-яку іншу суспільну форму, її дуже важко оцінити кількісно.

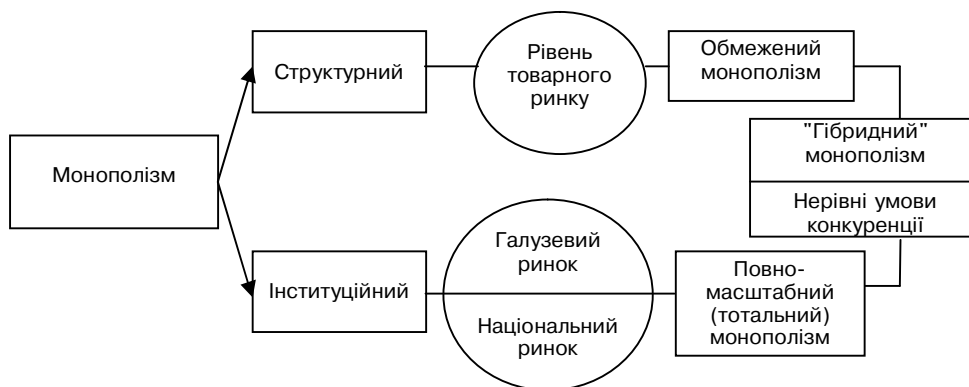

Рисунок 2. Особливості монополізму в економіці України

Джерело: складено автором.

У зв'язку з цим досить гострою проблемою дослідження монополізму є відсутність більш-менш надійної мікроекономічної статистики. На основі системи національних рахунків (макроекономічної статистики) оцінити рівень конкуренції і монополізму в економіці неможливо. Відмова від мікроекономічної статистики означає фактично неефективність регулювання конкурентних відносин, адже стає неможливим аналіз і контроль заходів реалізації конкурентної політики. Регулювати економічну конкуренцією на рівні всієї національної економіки неможливо, адже конкуренти орієнтуються на ринковий обіг конкретних товарів, а не ВВП в цілому.

Досить часто економісти ототожнюють конкуренцію на товарних і галузевих ринках. Відмітимо, що, наприклад, Дж.Стіглер розрізняв ринкову і галузеву конкуренцію. Галузева конкуренція вимагає: щоб у кожній галузі існувала ринкова конкуренція; щоб власники ресурсів знали, які доходи вони можуть отримати в кожній галузі; щоб вони були вільні щодо входження у будь-яку галузь та вихід з неї (1995. С. 324–325).

Галузевий ринок охоплює групу підприємств, які виробляють однаково або подібну продукцію. В основі виділення цієї групи лежить їх розмежування за видами економічної діяльності. Ситуація ускладнюється у зв'язку з тим, що підприємства, особливо великі, випускають різноманітні за асортиментом види продукції. Товарний ринок є важливим інструментом структурного аналізу монополізму, який необхідно проводити для вста-

новлення того, чи ця підприємницька діяльність має ознаки порушення антимонопольного законодавства. Поняття "галузевий ринок" є фундаментальним організаційно-інституційним утворенням, який може використовуватися для оцінки інституційного монополізму.

Якщо структурний монополізм на товарних ринках в Україні є обмеженим (по суті, крім ринків природних монополій), то інституційний монополізм на галузевих ринках – є повномасштабним (тотальним). Переважання неформальних інституційних норм у вітчизняній економіці призводить до: обмеження кола успішних ринкових суб'єктів агентами, яким властиво підтримувати близькі відносини із владними органами; формування нерівних умов для ринкової діяльності, що дозволяє окремим суб'єктам істотно зменшувати ризики; розширення можливостей для різного роду зловживань і опортуністичної ринкової поведінки. Інституційна неспроможність ринку впливає з факту наявності асиметричної інформації, тобто такої ситуації, в якій частина ринкових суб'єктів володіє вичерпною інформацією, в той час як інші суб'єкти не володіють нею. Так, продавці продуктів знають про їх якість краще, ніж покупці. Інституційно в Україні ринкові суб'єкти не мають вільного доступу до вичерпної і точної інформації для того, щоб приймати найбільш ефективні рішення, в результаті чого ринки стають неконкурентними.

Для інституційного забезпечення розвитку конкуренції на національному ринку в Україні важливо: зміцнити незалежність та інституційний потенціал Антимонопольного комітету України; поліпшити адвокатування конкуренції та забезпечити істотно кращу обізнаність суспільства, політичної та економічної еліти щодо конкурентної політики.

Суперечливе поєднання обмеженого структурного і повномасштабного інституційного монополізму формує загальну ситуацію "гібридного" монополізму. Базовою субстанцією "гібридного" монополізму в Україні є влада капіталу (насамперед, олігархічного) і монополія власності, які відкрито не проявляються, але здійснюють потужний вплив на ринок та його конкурентне середовище. Важливою перевагою політико-економічного дослідження є аналіз відносин власності в різних сферах суспільного відтворення. Неокласична теорія цим відносинам не приділяє належної уваги. Політична економія традиційно вважає, що відносини власності є діалектичною єдністю економічних і правових відносин (за визначальної ролі перших). Власність є однією із базових детермінант суспільного розвитку і формою привласнення результатів виробництва. Особливо важливим це є для аналізу сучасного монополізму, адже цілий ряд формально конкуруючих на ринку суб'єктів господарювання фактично можуть мати єдиного власника.

Таким чином, політико-економічне дослідження проблем монополії, конкуренції і конкурентної політики є важливим та об'єктивно необхідним у сучасних умовах. Це викликано багатьма причинами, які пов'язані із ускладненням економічних реалій, системними трансформаціями економічних систем, глибинними зрушеннями економічних відносин, нестабільністю розвитку сучасного ринкового господарства, кардинальними змінами економічних засад державного управління, в цілому невизначеністю базових економічних детермінант глобального суспільного розвитку. Однак на перший план нині виходить інша проблема – за яких суспільних умов по-

літико-економічне дослідження стане насправді затребуваним суспільством. Але це вже проблема, яка виходить далеко за межі проведеної в цій статті авторської наукової розвідки.

Література

- Авдашева С.Б., Шаститко А.Е.* (2010) Конкурентная политика: состав, структура, система // Современная конкуренция. № 1. С. 5–20.
- Андреященко Е., Заздравных А.* (2014) К вопросу о методологии анализа картельных соглашений // Вопросы экономики. № 9. С. 53–64.
- Арментано Д.Т.* (2005) Антитраст против конкуренции. М.: Альпина Бизнес Букс.
- Гриценко А.А.* (2005) Развитие форм обмена, стоимости и денег. К.: Основа.
- Мэйсон Э.* (2003) Ценовая и производственная политика крупного предприятия // Вехи экономической мысли. Теория отраслевых рынков. Т. 5. СПб.: Экономическая школа. С. 13–34.
- Норт Д.* (1997) Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. М.: Фонд экономической книги "НАЧАЛА".
- Робинсон Дж.* (1986) Экономическая теория несовершенной конкуренции. М.: Прогресс.
- Стиглер Дж.* (1995) Совершенная конкуренция: исторический ракурс // Вехи экономической мысли. Теория фирмы. Вып. 2. СПб.: Экономическая школа. С. 299–328.
- Телсер Л.Г.* (2003) Зачем производителям справедливая торговля? // Вехи экономической мысли. Теория отраслевых рынков. Т. 5. СПб.: Экономическая школа. С. 247–279.
- Шумпетер Й.А.* (1995). Капитализм, социализм и демократия. М.: Экономика.

Надійшла в редакцію 20.04.2015 р.

MONOPOLY AND COMPETITION POLICY: POLITICAL AND ECONOMIC ISSUES

Vasyl Lahutin

Author affiliation: Doctor of Economics; Professor; Head of the Department of Economic Theory and Competition Policy, Kyiv National University of Trade and Economics.
E-mail: Lagutin_vd@mail.ru.

The article considers various political and economic approaches to the causes and effects of competition and monopoly on the market. The author analyzes the problem of contents and priority directions of antitrust and competition policies, and highlights a complex set of forms of competition and monopoly in the modern market economy.

Keywords: competition, monopoly, anti-monopolistic policy, competition policy.

JEL: B400, D410, L120, L400.